

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשבת קודש פרשת הקת - בלק תש"פ לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קס"ט

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

*

ויש לומר עוד, כי הנה התורה הקדושה חייבה אותנו, הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (ויקרא ט"ז). שכל אחד יש לו אחריות גם על מעשי חבירו, שלא יעשה דבר שהוא נגד רצון ה', ויהיו כולם טהורים מהחטא, עד שלא יתראה בעם ה' שום חטא ועון. ועל זה אמר י"א הביט און ביעקב, שאין ישראל סובלים לראות עון בישראל, אלא הם מוכיחים זה לזה שיהיו נקיים תמיד מן החטא.

והנה רבינו החתם סופר לימד אותנו אופן אמירת התוכחה, שעל ידי זה יכנסו הדברים בלבם. וכתב בחתם סופר (פ' שופטים עג.) לבאר הכתוב (ישעיה נח-א) קרא בגרון אל תחשוך, כשופר הרם קולך, והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם, דאמרו חז"ל (בבא מציעא לג.) והגד לעמי פשעם, אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשה להם וזונות, ולבית יעקב חטאתם אלו עמי הארצים, שזדונות שלהם נעשה חטאת שוגג, כי לא ידעו במה יכשלו. והנה אין נאה להדורש ומוכיח ברבים להתחיל בדברי קשים כגידין, כי אם בתחלת דרשתו ימשיך לב עם ה' בדברי תורה ודרושים נחמדים, וכן יראה לסיים גם כן בדבר טוב המשמח לב השומעים. אמנם באמצע הדרשה יוכיח לכל אדם מומו, והוא קשה כגידין. וגם זה יתחלק לשני חלקים, לתלמידי חכמים הוא קשה מלשאר עמא דארעא, וכדכתיב ותגד לבית יעקב, יהיה איך שיהיה לא ישא פני כל דבר. הנה כי כן מהנמשל בזה לשופר, שהוא פשוטה לפנייה ופשוטה לאחריה המרמוז על מדות החסד, ושברים תרועה המרמוזים על מדת הדין באמצע, והוא נחלק לשני חלקי דין, כי שברים הוא דינא קשיא, ותרועה דינא רפיא כידוע. והיינו קרא בגרון אל תחשוך כלל, ולא תשא פני איש, אמנם הזהר מלהתחיל או לסיים בדבר רע, רק כשופר הרם קולך, פשוטה לפנייה ולאחריה, ובאמצע הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם, לתלמידי חכמים מזידין, ולשאר עמא דארעא שגגות ע"ב.

וזהו שאמר, 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל', כי הם מוכיחים זה את זה תמיד, עד שלא יתראה בהם און ועמל, ורק 'ה' אלקיו עמו'. ואמר שוב, במה הם זוכין שיתקבלו דבריהם, כי 'ותרועת מלך בו', כי הם מעוררים ומוכיחים כדמות מצות יום תרועה יהיה לכם, כשופר הרם קולך, שהשופר בא גם כן לעורר לעבודת ה', עורו ישנים משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם (רמב"ם ה' תשובה ג-ד), והתרועה מלוכש בדברי חן וחסד מתחלה ומסוף, תקיעה מלפניה

לא הביט און ביעקב, ולא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עמו, ותרועת מלך בו (כג-כא). בתרגום פירש דקאי על בלעם עצמו, שהוא לא רואה שום און וחטא ביעקב. וברש"י פירש דקאי על הקב"ה, שלא הביט ה' און ביעקב ע"ש. ונראה עוד בהקדם מה שראיתי בחלום הלילה בשבוע זו, איך הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל היה מיסב בסעודה, וכיבדוהו לומר דברי תורה. ואמר הנה אמרו חז"ל (מכות כג.) תרי"ג מצות נאמרו לו למשה, בא דוד והעמידן על אחת עשרה וכו', בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב-ה) וצדיק באמונתו יחיה [שבתחלה היו צדיקים והיו יכולים לקבל עול מצות הרבה, אבל דורות האחרונים לא היו צדיקים כל כך, ואם באו לשמור כולן, אין לך אדם שזוכה, ובא דוד והעמידן על י"א, כדי שיוכו אם יקיימו י"א מצות הללו. וכן כל שעה דורות של מטה הולכין וממעטין אותן] ע"ב.

וביאר כי מה שאנו רואין שצריכין לעורר תמיד ולהוכיח את ישראל ללכת בדרכי התורה, היא מטעם שאין אמונתם בה' מאיר אצלם, כדבר העומד בחוש לפני עיני האדם, על כן כח היצר מתגבר על האדם ומחטיאו, וכמו כן בקיום מצות ה' בעשה טוב, הדברים עולים לו בקישוי. אבל האדם שאמונת ה' מאיר אצלו, שה' עומד נגד עיניו תמיד, ומתבונן ברום גודלו, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ואם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, אדם כזה הוא בעצמו שמור מן החטא, ולא ימרה את פי מלך עליון. וכאשר בא לקיים מצותיו ית"ש, הוא עושהו בכל לבו, ואין זה טירחא אצלו, אלא זכות ותענוג לשמש את אביו שבשמים, ולכן בדורות האחרונים החלושים, בא חבקוק והורה לנו מדה שיאחזו בו האדם, וזה יהיה לו למפתח לקיום כל התורה כולה. והיינו צדיק באמונתו יחיה, שכל חיותו תהא באמונה, ולא יסיח דעתו מקונו, ואז בקל יעלה לו לקיים כל התרי"ג מצות ודפח"ח.

וזהו שאמר הכתוב, 'לא הביט און ביעקב', אין רואים שום חטא בישראל, שיעברו על מצות ה'. ולא רק שמקיימים כל מצות ה', עוד גם זאת, 'ולא ראה עמל בישראל', שאין קיום המצות אצלם עמל, אלא כאדם המרויח, וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה (לשון האור החיים הק' שם), וסיבת הדבר, כי 'ה' אלקיו עמו', הם מקיימים צדיק באמונתו יחיה, אמונת ה' מאיר לנגד עיניהם, ובכל מקום שהם נמצאים רואים את ה' עמהם, ותרועת מלך בו, האהבה והרעות לקונם היא תמיד עמהם, ועל כן הם מקיימים מצות ה' באהבה מתוך שמחה ותענוג, ולא ראה עמל בישראל.

ותקיעה מלאחריה, ומדתו של 'תרועת מלך', מה שתוקעין בראש השנה בשעה שממליכין המלך, זהו 'בו', שבאופן זה מעוררין בני ישראל, ועל כן מתקבלים הדברים, אשר לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל.

*

והנה בחתם סופר (בפרשתו קא.) המשיך לרמוז פסוק זה, לא הביט און ביעקב, בתחלת הפרשה, זאת התורה אדם כי ימות באהל (ויט-ד), שהוא נוטריקון למפרע ל'א הביט און ביעקב ע"ש, וביאר שם על פי דרכו. ויש לומר בזה, דהנה חז"ל (ברכות ג.ט) דרשו קרא זה, מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל [זאת התורה היכן מצויה, באדם שימות באהל תורה] ע"כ. וביארו הרמב"ם (הל' תלמוד תורה ג-יב) אין דברי תורה מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן, ולא באלו שלומדין מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליהן, ומצער גופו תמיד, ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה ע"ש.

וחז"ל (עירובין כא.) דרשו, שחורות כעורב (שיר ה-יא), במי אתה מוצאן, במי שמשכים ומעריב עליהן לבית המדרש [שחורות לשון שחרית, כעורב לשון ערבית], רבה אמר במי שמשחיר פניו עליהן כעורב] ע"כ. הרי לנו כי לזכות לכתרה של תורה, צריך להיות שקוע בלימודו יומם ולילה, אשר חוץ ממה שלומד כל היום, יש לו להשכים ולהעריב עליהן בבית המדרש. והקדים 'להשכים' קודם מ'להעריב', אם כי היום הולך אחר הלילה כדכתיב (בראשית א-ה) ויהי ערב ויהי בוקר (חולין פג.), כי העיקר היא ההשכמה, שמוחו צלול אז, ובאשמורת הבוקר יוכל לקנות בשעה אחת הרבה יותר מכמה שעות בעוד יום. ואם כי השכים לקום בבוקר, הוא ממשך להעריב עליהן, ואינו נותן שינה לעיניו.

ואם כי הדורות שלנו חלושים, ואי אפשר לסגף באכילה ושתייה, מכל מקום יש לנו לזכור על מה שאמרו במדרש (הובא בתוספות כתובות קד.) עד שאדם מתפלל שייכנס תורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, ומייתי עובדא דרבי שאמר, גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה, ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה. ואם כי רבינו הקדוש עשר היה, תורה וגדולה במקום אחד (גיטין נט.), ולא פסקה משלחנו לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים (ברכות נו.).

ונראה לבאר בזה מאמרם (ברכות כ.) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם כתיב בתורתך (דברים י-ז) אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב (במדבר ו-כז) ישא ה' פניו אליך. אמר להם וכי לא ישא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (דברים ח-ז) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה ע"כ. והכוונה דהנה התורה לא חייבה לאדם למנוע מאכילה ושתייה, וליתן גבול לאכילתו ולצמצם אותה, ואדרבה הכתיב התורה בפירוש, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. אמנם ישראל קדושים רוצים לזכות להשגת התורה, אשר לזה לא זוכין רק במיעוט מאכל ומשתה, שחורות כעורב, להשחיר פניו כעורב, ועל כן הם מצמצמים באכילתם, ומאכלם מועט, ומדקדקין עד כזית ועד כביצה, שלא להוסיף באכילה מרובה, ועבור זה כדאים הם שאשא להם פנים, וישא ה' פניו אליך וישם לך שלום. ובמדרש (במדבר י"א-י) זה שלום תורה ע"כ.

*

אמנם בזה עצמו שכל מעיינו הוא בתורה, לא די עדיין שיזכה לכתרה של תורה, כי רק יראת ה' טהורה עומדת לעד, שלומד תורה בטהרה (יומא עב.). ואי יראת ה' אוצרו אין, אי לא לא (שבת לא.). והיינו שישמור עצמו מן החטא, ליראה את ה' ולשמור מצותיו. ולכן אחר שאמר זאת התורה אדם כי ימות

באהל, שהתורה מתקיימת רק במי שממית עצמו עליה, הוסיף הכתוב, וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא (ויט-טו). ופירשו בו, דקאי על פה האדם, שאומנתו של אדם שיעשה עצמו כאלם (חולין פט.), ואם פיו הוא כלי פתוח, ולא סתום בצמיד פתיל, אז טמא הוא. וגם נכלל בזה אזהרה על המחשבה, שיטהר מחשבותיו שלא תהא בהם הרהור עבירה, כי המחשבה נקרא בשם כלי (על דרך בנכליהם אשר נכלו לכם). וכל כלי פתוח, שכלי המחשבה הם פתוחים בלי סייג וגדר, ואין צמיד פתיל עליו, טמא הוא.

והתחלת הקדושה היא בשמירת העינים, כי עין רואה והלב חומד, ושוב בא לידי חטא, וכמבואר ברש"י שזהו שאמרה תורה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (במדבר טו-לט). ואין יצר הרע שולט אלא במה שעיינו רואות (סוטה ח.). ורק בגוף שאבריו מקודשים, התורה מתדבקת ומתקיימת בו. ומצינו בפרשתנו שאמר בלעם על עצמו, נאום הגבר שתום העין (כד-ג). וברש"י עינו נקורה ומוצאת לחוץ. ובתרגום פירש גברא דשפיר חזי. ולכאורה אם היה סומא באחת מעיניו, איך אפשר לומר עליו דשפיר חזי. וביאר מרן הבעל שם טוב ז"ע, כי באמת אין אדם זוכה לנבואה אלא אם כן הוא מקדש ומטהר את כל החושים והאברים לעבודת השם, ואכן כן עשו כל הנביאים. אבל בלעם הרי היה הניגוד הגמור מזה, שכן הוא טימא את כל חושיו ואבריו, על כן כאשר רצו מן השמים להשרות עליו רוח נבואה, כדי שלא יהיה פתוחו פה לאומות העולם, סימאדו השם יתברך באחת מעיניו, למען לא יוכל לחטוא לכל הפחות בעין זו, ואז אפשר היה שיחול רוח נבואה על עין זו. ויצא איפוא, שמכיון עין זו היתה שתומה היה מטיב לראות בה ע"כ (הובא בספר קהלת יצחק).

וזהו ששיבח בלעם את ישראל על גדול מעלתם בשמירת העינים, אשר לא הביט און ביעקב, שאין יעקב מביט ומסתכל באון, ולא ראה עמל בישראל, אין הם רואים דבר שיש בו עמל עבירה, ויהי אלקיו עמו, להיות יראת ה' אוצרו. – וזה רימו הכתוב כאן, זאת התורה אדם כי ימות באהל, אם רוצה שהתורה תתקיים בידו יש לו להמית עצמו עליה באהלה של תורה. אמנם לזה צריכין גם כן תורה בטהרה עם יראת חטא, ואדם כי ימות באהל, נוטריקון ל'א הביט און ביעקב, ואז יזכה לכתרה של תורה.

*

ואמר הכתוב שוב, כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים. ונראה כי חיי האדם נרמזים בשבעת ימים, על דרך ימי שנותינו בהם שבעים שנה (תהלים צ.י). וכמו שפירש באלשיך בסוכות תשבו שבעת ימים (ויקרא כג-מב) דקאי על חיי האדם, שיחשוב תמיד שהוא יושב רק בפרחודור, בסוכה אהל ארעי, והתקן עצמך בפרחודור כדי שתכנס לטרקלין ע"כ. ולפעמים האדם שבע רצון בהנהגתו, שהוא לומד ומתפלל ונותן צדקה וכו', ואין אדם רואה נגיע עצמו (נגעים ב-ה). אבל המתקרב ומדבק עצמו לצדיקים, ורואה גדול עבודתם ומדריגותיהם, אז מכיר ערכו עד כמה רחוק הוא מעבודה אמיתית לאלקיו, בלי פניות בלתי לה' לבדו, ומשיג שחיו אינם שבעת ימים, מעשיהן של צדיקים (ב"ר ג-ח), אלא הם בחינת לילה, מעשיהן של רשעים (שם).

ויצא כן אחר שאמר, זאת התורה אדם כי ימות באהל, דקאי על הצדיק שממית עצמו באהלה של תורה, הוסיף לומר שהשפעת הצדיק היא כל כך עצומה, אשר כל הבא אל האהל וכל אשר באהל, אלו הנצמדים עמו או באים לחסות בגבולו, יטמא שבעת ימים, יכיר ערכו ויטמא את מעשיו של ימי חיינו המרומזים בשבעת ימים, ולא יהיו אצלו בבחינת ימים, אלא בחינת לילה, כי גדולה קדושת הצדיקים להשפיע אור ודעת לכל המסתובבים אצלם.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' שמואל פראמאנוויטש הי"ו ליגל השמחה השוויה במעטו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' לוי מיכאל גראס הי"ו ליגל השמחה השוויה במעטו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' מנחם כרילל הי"ו ליגל השמחה השוויה במעטו באירוסיו בתו למול טוב	הונצח ע"י מוה"ר משה עהרענפעלד הי"ו לזכר משפחת חותנו מוה"ר שלום ב"ר אברהם ז"ל - אסתר בת שלום ע"ה - י"ז תמו מוה"ר שאול ב"ר שלום - משה שמעון ב"ר שלום ז"ל - י"ח תמו תנצב.ה
---	--	--	---